Контрольный экземпляр

Масса е пролетареш, вIашагIкIехьа!

ДОЛАХ

СССР

ЗНАК ПОЧЕТА

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 30 НОЯБРЬ, 1985 ШУ. ★ № 144 (7179). ★ Max 3 кеп.

Цхьайттазлагlа хержача СССР Лаккехьарча Совета йиъзлагlа сесси

КПСС ЦК ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРА ДЕПУТАТА М. С. ГОРБАЧЕВА ДОКЛАД

Новкъостий депутаташ!

Хlанаарча СССР Лаккехьарча Совета сессера дувцийта отталадъ Советски паччахьалкхен чурчен арахьарчен политика лоархlамегlарг дешаш.

Ух сессе тlаийца 1986 шера СССР экономиченкан социальнин деГlайолаяра Паччахьалкхен планах а Паччахьалкхен бюджетах а дола Законан Iалламте бокха лоархlам болаш да вай мехка, цун таханенен кхоаненен, хlара кхаьхьарча коллективана, хlара советкн дезала. Хьатlалоагlаче 1986 шеро хьаделлер пийттазлагlа пятилетка цхьа моллагlдола хьалхара пу дац. Цо хьаела советски общество деГlайолаяра дикагlйола кердасетап.

1986 шера плана тlе хьахьекхаб мохк социально-экономически деГlайоберлина сиздара тlаберабаь парте стратегически нийъ. Цу тlа оттаяьл кьаман доход, промышленнестен юрта бокъаренен продукци, къаьхьаргена оксарле алсамъхьара лаьхкагlйола темпаш. Лаьхлу материальнин ресурсех пайда яьара эффективность. Сиздагlа деГlанкъулаа лаьхрlаг технически прогресс, продукце дикаЛ лаьхьлегга Iаламде дезаш йола отрасленех.

Белгалдаьдв производствана сихгаГа реконструкци яра, жездаькхьарн модернизаци, управленин бозлаьн механизмн эргалькхьа тоаяра тlадерзадь тlулаьхлан. Хьалха хьал-таро дIахо лаьхьхь лаьрхlаг.

Лоархlаме да, новкъостий, 1986 шера плана баШхалонаш вай массане а даим теркалъ яр.

Пятилетка хьалхарча шерг а денз дIайолае еза бIаргчча пятилетка хьалда ритм. Из теркал а деш, 1986 шера, хьалха боьхкан деГlайолаДарча темпаш белгалъьйй дIаторча шерашка хьинар тlех-тlехьа тlоагlарlа тlа а дийнйтаяр уж кхочушъяра бIаргчча пятилетка заданеш кхоачушъяра наькъа тlа доьлнагга Iалаьдергдолча тайпара. Цо йиш хуьнйтарьйй тlехьхьарчи пятилетки, хьалхарча шерашка хьокхамаш лоа а уттадеш, керттера ондал тlехьхьарча шерашка дIатийтаяр хана лелаьдь тlулаьхкан да леладе. Цу тайпарча практико мел хардъьхьара хlамаш даьд — ховш да.

Плана моллагlа баШхалонаш — Iилма-технически прогресс сихъяьнза яр ца хилар ма мотта дукхагlа тlеца а деш на от таьлъ хилар. КПСС ЦК хиннча юьнъьки совещане установкийна хьенна плана хьоьйелйалй, вгнара хьалхарча аргlйнна, хьаьнна боаХамца доакъошна Iилман техникан лоархlамегlара лостаьвйн деГlайолаДарча къаьхьъьарча социаьнна оттаьлъ Iилма-технически прогресс сихъяьна заданеш. Цу цхьан ханна йийнйай планировани яра лаьхьа тlоагlарlа хиннан ва уйлйаш. Плана тlа дуьхьаьнца оттаьлдъ гуллам бен дола, отраслей Iилма-технически прогресса, цун эффективность лоархlамегlара хьокхамаш. Тlаьнна уж хьокхамаш оттаду Iилмен техникен деГlанкъувдлча хана хьалхарча мулашка лоаьнна Iаламдаре министерташца, объединенненца, предприятеца беш бола практически болх айбар дуьхьа.

1986 шерарча плана цхьаьнца баШхалонаш — иа да боьхкан лелабара интенсивни методашца практически довзийна чакхдаькхьара тlаьрзаьй из хилар. Из хьалдаьдаь вахарор ше, къаьхьаргенен материальнин ресурсашта отташ латтача йиъза моллагlдар саьнна доацача хьало, экономика лаьхьъьй йола экстенсивни факторашн керттера дьаьхье иконачарор. Хьатlалоагlаче шера производства объемашн тар ма ly дукхагlа ресурсашн кхоьра чотах лаьхьъьрйола тlулаьх де да деш. Иэ хьаьхьоь ух пифраша. Хьатlалоагlаче шера алсамйоалача кхаьмаН доходах 97 процент къаьхьагена оксарле лаьхьъьра чотах дуьргьа, кхаьмаН доходо дIаоаца металл 2,7 процент, энерги — 3 процент пIеЗигlлургьа.

Хlаьта, кохкера а. из да пюаш дина хилар хьаьхьнха боьхкан лелабара методашца шерра дIайолаелга. 1986 шера январе денз ерргнача продукцех ах совгlа яр кердача хьалаша болх беча предприяттенен арахьгарьгьа промышленнотенца.

Лоацца аьлча, новкъостий, лаьца нийъ нийса ба. Хlанн вай де дезар из чаьхьбоанхкгlа да — отраслешка, республикашца, краяшка, областашца, объединенненца предприятенненца дIахо планаш кийчъеча а нийтта, кхетадеш ма дарра, хьалда практически болх беча а хана. Из оагlув цIаьхьа белгалъьйхьана яргьаьл, центрерчен моттигашкарчен, цу дакъе планово-экономически органашкарча а дукхача боллоца мехка экономически, социаьлнин, финансовин проблемай кердача тайпара мах барн уж кхестарян мел лоархlаме да боьхьонца кхетаьнь ма хийца а.

Хlанзара сесси гулъенна съезда хьалхарча Iаьлаьмте бехкгlокхийеча Хина. Апрельски Пленум нийтбаьб общество социально - экономически деГlайолаелга сихгаГа реконструкци яра, жездаькхьарн модернизаци, управленин бозлаьн механизмн эргалькхьа тоаяра тlадерзадь тlулаьхкан. Хьалха хьал-таро дIахо лаьхьхь лаьрхlаг.

Лоархlаме да, новкъостий, 1986 шера плана баШхалонаш вай массане а даим теркалъ яр.

Пятилетка хьалхарча шерг а денз дIайолае еза бIаргчча пятилетка хьалда ритм. Из теркал а деш, 1986 шера, хьалха боьхкан деГlайолаДарча темпаш белгалъьйй дIаторча шерашка хьинар тlех-тlехьа тlоагlарlа тlа а дийнйтаяр уж кхочушъяра бIаргчча пятилетка заданеш кхоачушъяра наькъа тlа доьлнагга Iалаьдергдолча тайпара. Цо йиш хуьнйтарьйй тlехьхьарчи пятилетки, хьалхарча шерашка хьокхамаш лоа а уттадеш, керттера ондал тlехьхьарча шерашка дIатийтаяр хана лелаьдь тlулаьхкан да леладе. Цу тайпарча практико мел хардъьхьара хlамаш даьд — ховш да.

Плана моллагlа баШхалонаш — Iилма-технически прогресс сихъяьнза яр ца хилар ма мотта дукхагlа тlеца а деш на от таьлъ хилар. КПСС ЦК хиннча юьнъьки совещане установкийна хьенна плана хьоьйелйалй, вгнара хьалхарча аргlйнна, хьаьнна боаХамца доакъошна Iилман техникан лоархlамегlара лостаьвйн деГlайолаДарча къаьхьъьарча социаьнна оттаьлъ Iилма-технически прогресс сихъяьнза заданеш. Цу цхьан ханна йийнйай планировани яра лаьхьа тlоагlарlа хиннан ва уйлйаш. Плана тlа дуьхьаьнца оттаьлдъ гуллам бен дола, отраслей Iилма-технически прогресса, цун эффективность лоархlамегlара хьокхамаш. Тlаьнна уж хьокхамаш оттаду Iилмен техникен деГlанкъувдлча хана хьалхарча мулашка лоаьнна Iаламдаре министерташца, объединенненца, предприятеца беш бола практически болх айбар дуьхьа.

1986 шерарча плана цхьаьнца баШхалонаш — иа да боьхкан лелабара интенсивни методашца практически довзийна чакхдаькхьара тlаьрзаьй из хилар. Из хьалдаьдаь вахарор ше, къаьхьаргенен материальнин ресурсашта отташ латтача йиъза моллагlдар саьнна доацача хьало, экономика лаьхьъьй йола экстенсивни факторашн керттера дьаьхье иконачарор. Хьатlалоагlаче шера производства объемашн тар ма ly дукхагlа ресурсашн кхоьра чотах лаьхьъьрйола тlулаьх де да деш. Иэ хьаьхьоь ух пифраша. Хьатlалоагlаче шера юьхьаГIийнйаболаше а, советски наьха вIаштIехьдаьнна тlулаьхкан тоаде, экономика планагlа лаьрхlаче мулашка йалга Iалаьде. Дикагlйо оагlорахьа хуьдамаш хуьлаш латт мехка аграрни секторе а.

КарагIдаьнварех донкха дакъа доалл низн хьинарн ца кходеш, халонаш эца а ец, белгалъ. хинна плаьнан кхоачушъяра долла хlаьна даьча вай турпалча болхлой класса. Дикача итогех боалл колхозни - ахархой, агропромышленни комплекса берригача болхлой къаьхьгаьн, вайна карагIийнйарех йоьхьа Iилмаьнхой, инженерий, хьалхьа интеллигенце творчески уйла. Лоархlаме дукхха тlулаьхкан дагадоаргаш а дIадолаергаш а советски напрхой ба, цар майрреен хьинарен кхоачушду хьален чоалхаьнен деккарашн, чIоагlгlа хьаллоаш обществе хуьлъ йиъзаьнна, царна шоай кхоане юьза а юьзаш.

Уж эргалоашн йиштта юьз вай партийни, советски, профсоюзни органий, ерригача вай каграйг тlулаьхкан айдаьрца а.

Лоацца аьлча, новкъостий депутаташ, дерзаш кIезиига Хlамаш - дан. Цхьабакъаьца, гlалат хургдар цу дерригне а тlехьбаьлъка маа бича, вешен, ма вай тlалоацца деш а дац. ДIаболабаьча наькъа — чоалхаьнча, халача, вахарор хьаьнтlадеча денхаьрашца аьлаьду тlаьчреен тlулаьхкан де лерхIарашца, лаьхача дисциплина, ше ца кховеш хиларца цхьана тарделла дIадехаш болча наькъа — хьалхашка лаьт вай. Доккхий кхоачамашн таронашн я вай, цудухьа лаьрхlа къаьхьга дезарца уж оарцIаГьхьара, хьаьгр эргаьр духьагlа долаш лаьрех пайда эпара. Из де деза экономически, социаьлнин, культурнин деГlанхаьна дерригача лостаьшкийн. Эгара хьалха хьал чоалхаьне долаш дисча шортита дIадоахача моттигашка.

Хlаьта хlанз, пятилетка чакхдоахача хана, болх дIа ца бе беза хьатlадоагlаче шерре а денз бIубенйен лерагIен дIаХьалхашкаьха аха доалургдолаш, белгалъ мулаш доахлйта Iалаьдергдолаш, мехка производительнин низаш дIаХо дикагlйа оагlорахьара эргадаьрца кхоачам бергболаш.

Новкъостий! 1986 шера плано шаьра хьаьхьокх вай йоахтонийн маьрша, кхоллаМий маIан. Чура политика цу тайпарча маьршача лостамца айтха хоьвеннна вай арахьара политичеьнин уйлаш а. Советски паччахьалкхен дуьнен халкъашта юьхьера политика.

Хlанзарча этапе левински арахьара политика хьалда хьаьхьоьхьан я КПСС ЦК апрельски Пленума арахьара политичеьнин установкаш. Эгара мехкарчен СССР-а машар безаш йола политика дуьнен халкъашта юьхьера отношенеш эгара шерагlча гlелаяза яр ца хилар. Цо тlаьйийхар милитаризмаи агрессен низаш сов ца лаьрхlар дукха дола Iаьнарра. Белгалдаьккхар сиздаь хьаьдеш латта тергаш сонадеЛта, тергаш дIадахара процесс хьанарегlа лелаелга тlехьдаьна бин йоаьшн хилар, хьаькхйийадир паччахьалкхенаьца юьхьера цхьатарра, лерттlа, цивилизаьвнин отношенеш деГlайолаяра, йаьин гlойле йолаш дола экономически бувзамашн шердарах йоаргдарган тlехьа хулга.

Уж установкаш хьалхьалхаьр хаьо, тlаьттача хьала баШхалонаша, социаьлнитчеьн маНарен прогрессен политико. Це маьс беча хана ЦК политбюрос тергаьлаьдь сиздаь хьаьдеш латташ тергаш хилар бахьан долаш событеш йиштта пийслурьгьа хьалхарlе а хlа йиш йоаьшн хилар. Космоса милитаризаци е таргаьш хилара маIан да сиздаь хьаьдеш латта тергаш кхы а чоаГIарlа даьшн Iоа а даь, цу тайпарр, стратегически стабильность — ядерни замалахьа машар лоаттабара лард ше де доаюьхьаГийнйаболаше а, советски наьха вIаштIехьдаьнна тlулаьхкан тоаде, экономика планагlа лаьрхlаче мулашка йалга Iалаьде. Дикагlйо оагlорахьа хуьдамаш хуьлаш латт мехка аграрни секторе а.

КарагIдаьнварех донкха дакъа доалл низн хьинарн ца кходеш, халонаш эца а ец, белгалъ. хинна плаьнан кхоачушъяра долла хlаьна даьча вай турпалча болхлой класса. Дикача итогех боалл колхозни - ахархой, агропромышленни комплекса берригача болхлой къаьхьгаьн, вайна карагIийнйарех йоьхьа Iилмаьнхой, инженерий, хьалхьа интеллигенце творчески уйла. Лоархlаме дукхха тlулаьхкан дагадоаргаш а дIадолаергаш а советски напрхой ба, цар майрреен хьинарен кхоачушду хьален чоалхаьнен деккарашн, чIоагlгlа хьаллоаш обществе хуьлъ йиъзаьнна, царна шоай кхоане юьза а юьзаш.

Уж эргалоашн йиштта юьз вай партийни, советски, профсоюзни органий, ерригача вай каграйг тlулаьхкан айдаьрца а.

Лоацца аьлча, новкъостий депутаташ, дерзаш кIезиига Хlамаш - дан. Цхьабакъаьца, гlалат хургдар цу дерригне а тlехьбаьлъка маа бича, вешен, ма вай тlалоацца деш а дац. ДIаболабаьча наькъа — чоалхаьнча, халача, вахарор хьаьнтlадеча денхаьрашца аьлаьду тlаьчреен тlулаьхкан де лерхIарашца, лаьхача дисциплина, ше ца кховеш хиларца цхьана тарделла дIадехаш болча наькъа — хьалхашка лаьт вай. Доккхий кхоачамашн таронашн я вай, цудухьа лаьрхlа къаьхьга дезарца уж оарцIаГьхьара, хьаьгр эргаьр духьагlа долаш лаьрех пайда эпара. Из де деза экономически, социаьлнин, культурнин деГlанхаьна дерригача лостаьшкийн. Эгара хьалха хьал чоалхаьне долаш дисча шортита дIадоахача моттигашка.

Хlаьта хlанз, пятилетка чакхдоахача хана, болх дIа ца бе беза хьатlадоагlаче шерре а денз бIубенйен лерагIен дIаХьалхашкаьха аха доалургдолаш, белгалъ мулаш доахлйта Iалаьдергдолаш, мехка производительнин низаш дIаХо дикагlйа оагlорахьара эргадаьрца кхоачам бергболаш.

Новкъостий! 1986 шера плано шаьра хьаьхьокх вай йоахтонийн маьрша, кхоллаМий маIан. Чура политика цу тайпарча маьршача лостамца айтха хоьвеннна вай арахьара политичеьнин уйлаш а. Советски паччахьалкхен дуьнен халкъашта юьхьера политика.

Хlанзарча этапе левински арахьара политика хьалда хьаьхьоьхьан я КПСС ЦК апрельски Пленума арахьара политичеьнин установкаш. Эгара мехкарчен СССР-а машар безаш йола политика дуьнен халкъашта юьхьера отношенеш эгара шерагlча гlелаяза яр ца хилар. Цо тlаьйийхар милитаризмаи агрессен низаш сов ца лаьрхlар дукха дола Iаьнарра. Белгалдаьккхар сиздаь хьаьдеш латта тергаш сонадеЛта, тергаш дIадахара процесс хьанарегlа лелаелга тlехьдаьна бин йоаьшн хилар, хьаькхйийадир паччахьалкхенаьца юьхьера цхьатарра, лерттlа, цивилизаьвнин отношенеш деГlайолаяра, йаьин гlойле йолаш дола экономически бувзамашн шердарах йоаргдарган тlехьа хулга.

Уж установкаш хьалхьалхаьр хаьо, тlаьттача хьала баШхалонаша, социаьлнитчеьн маНарен прогрессен политико. Це маьс беча хана ЦК политбюрос тергаьлаьдь сиздаь хьаьдеш латташ

КПСС ЦК ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРА ДЕПУТАТ М. С. ГОРБАЧЕВА ДОКЛАД

(Діаходоар. Долдаур 1-ча оагіо тіа).

Хкыметлел США цьхоаґіонхой а беха хьайкар шоай кхрамлел хьашташ цхьанна а оагіоархьара теркал ца дарах, тіема совле яннхар духьа долла хіама карта тіа оттаде Вашингтон кийча хіларах. Віашгіхкийтачча Штаташта шоашта чухьа а цІенхаштта шеко хьоайр ду наььо. Хіьта «седкъашкарча тіемашта» кийчо яра дІаданш хьанхайкарах ерриг планета унзарйоаккхаш хоам хилар.

ЛийрхІар хиланзар конфронтаціена тІаберзабаь шоай нийъ дунен халкъашта юкъерча деґІаолара дьаькъе ньоастам бєл хуррба аьнна хийтаршта а. Цунда дуьзаденна, бакъдар аьлча. Іотвтохаргда аз, дуненна доал де отта ґІертара ґІйла ший оьлангара дена айпе хілар — лерхІарашка диллача а средствашна диллача а. Массазарча двигателна проекташ Іалама элементарни законаш ца харах хьахулаш санна, имперски ґІьарал реальни долаш долчоа ґаьна йойча хІаназара дунен хьакъеьхьарча уйлашкара хьалъуьтташ санна.

Тіема-стратегически цьхьатара боарам кагбара тІаберзабаь США нийъ чІоаґІІа іохатохар цхьана тардир Совєтски Союзо йоннхий масштабашт йоца кьаьнна нийцнативашт хьалхаьхарда, мишарен хьхарамлена центральни дешашарча ґІулаьхха сабарен конструктивнийна нийъ лелабарда.

Воай инициативашца, хІьаьта уж сел ийтта кІеннга а яц, вай шьаьра діаІьехьар, дунен арене воай мича кхачча ґІерт, США-н цар цьхоаґІонхой воаш сенна тІаьхьех. СССР-а цу тайпара ґІулаьхаш дунен общественносто дер тІара могадеш тІаийцад, цар лаккха мах баьь дуккхача мехкий правительства.

Цу факторий низаґІа ший уйлаш хуьщанза аьннанц Вашингтон. Американски администраціе хьанхайкдеранта юкъера хьаьнда яьлар шоайта хьаьстта чІоаґІа машар беза аьнна хетийташ йола белгалонаш. ҐІулаьханнца бакъьеьш яцар уж, хІьаьта а уж хьакъадар ше а дар цхьа маІан долаш.

Шу доладеннаьча іохьхе вай хьалхдаькхараґІа барт віаштІехьбаьлар СССР-ан США-нен юкъе керда переговораш, віаши бувзам а болаш космически ядернин гергий ерриг комплекс чулаца, шоаш лерхІар космосе сихдаь гергаш хьаьдлера віаштІехьа ца довлийтилгеп Лаьттан тІа из соцаделгеп хила дезаш йоца переговораш яра хьакъьехьа.

Совєтско-американски отношеней хьал а цхьаолочна дьаькъе дунен халкъашта юкъера США-с леладу ґІулаьхкаш а хувшадала дьлар, тІаннха из а, кхетадеш ма дарра, теркал ца деш деса йийш яцар паччахьалхенашца керте латтарашца віашаґІкхета берзаьлуш хіларах дола дош дувшуа хана.

Цу тайпара решени тІаэцаш, вай чІоаґІІа теркалдора переговораша вай отношенеши дунен тІара дерриг хьаьл хьоастадеш долча дешашца — кхрамлен дешашца керттера моттиг лаца еэаш хилар. Цу хана вай теркалйора Европеран дунен тІарен политический стратегически реальносташ, вай доттаґІаштен цьхоаґІонхоштен хетарашт, дуккхача мехкий правительствайн общественаш ґІоьаґІийн позицеш, паччахьалхенаштта керте латтарашца віашаґІкхетара дерзаьлуш ма уж юкъа йийш болаш яц йоьаг. Мегад, вай-м ужаза а нийца да дош хьоастадерґІолна нийъ лаха. Вай предложенин еннай Европера юкъера ґаьнаьлра кхувсара ядернин средствашт проблема хьоастаярца цхьана уж наьха санна кІеньгье.

ҐІулаьх діа ца дохийтараш Англен Францен ядернин средствашт а, совєтско-американски переговорашца уж юкъа йийш болаш яц йоьаг. Мегад, вай-м ужаза а нийца да дош хьоастадерґІолна нийъ лаха. Вай предложенин еннай Европера юкъера ґаьнаьлра кхувсара ядернин средствашт проблема хьоастаярца цхьана уж наьха санна кІеньгье.

ҐІулаьх діа ца дохийтараш Англен Францен ядернин средствашт а, совєтско-американски переговорашца уж юкъа йийш болаш яц йоьаг. Мегад, вай-м ужаза а нийца да дош хьоастадерґІолна нийъ лаха. Вай предложенин еннай Европера юкъера ґаьнаьлра кхувсара ядернин средствашт проблема хьоастаярца цхьана уж наьха санна кІеньгье.

Цхьаьнакхетарехь хьалхарІа шоай конструктиврдоаккхеш елар американцашца. Из фактаьн ґІулаьхкаш я. Вай дукъа ґІулаьхкаш ґІулаьхкаш ґІулаьхкаш

КПСС ЦК ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРА ДЕПУТАТА М. С. ГОРБАЧЕВА ДОКЛАД

(Ижтеллоалар. Доллаур 1-чен, 2-чен оагІош тІа).

ца а хлайкаеш США-ца лаьттан кІалха баь динка ламиг-та мощность йоьла лерин экскхам. Дуненн халхъашта юкъера тІахьоькам оттабара йолча таронга хьайка а кийча ца вай. Цунца дузадеен-ца теркам тІаоьаш хІама да ялх паччахьалкхенго лаьчча хкайкарал тІа белгалдаьр, шоай территореш тІе тоХХамаш социалдара хьалхъашца барт кхоачашбара тІаьхьожам доаттош хургІола лаьрхІа станцеш хьае аьна.

ДерригА дуне да ядерни тохамашш делга соцадара тІехьа. ХІана духха ха йоацаш ООН Генеральн Асамблеен тІаийдай уж тохамашш социлдара тІаьхьехаш йола революци. ХІаьта аьхха кхо мохк — США, Англи-ан, Франш — мара дуьхьа хиналбаш цунна. Из чІоаг-гІа новнІа хила доагІаш хІама да.

Цхьабаьнда, ха йолаш я. Сона — хер США — кхеча ядерни державай а кулгалхоша хьаеллаеннача таровах пайда эцаргІа, машара хьашташ тернал а деш боагІаш бола бехкотхкам хьагойтаргІа, аьнна. Дагадо-хийта безам бар са: вай моратори ше йолчча юс. ХІаьта вай доллоалаш да да СССР Ланхехьарча Совета сессе из дош дувцаш хилар дерригА ядерни тохамашш реалистически а Іалаьмате сиха а дехьара тІатеІІа тІаьхьехар сан-на лоарХІаргхиларгІа.

БІаргча хьайнІча Советски Союзо Іаькхийнаду гІер-ваш Іоллара — космосе да-ле а е Льыта дале а, химически е моллагІа дар санна тера дале а — дерригА нахьаш діаьхьелара дерригА чуолаацаш дола пІулаькаш чаккдаха дезилгА. Цу хьакъеьхьара хьалда предложеньш йовзаш я — Вене а, Женеве а, Стокгольм а. Уж ца а хкайкаеш США-ца лаьттан кІалха баь динка ламиг-та мощность йола лерин экскхам. Дуненн халхъашта юкъера тІахьожам оттабара йолча таронга хьайка а кийча ца вай. Цунца дузадеен-ца теркам тІаоьаш хІама да ялх паччахьалкхенго лаьчча хкайкарал тІа белгалдаьр, шоай территореш тІе тоХХамаш социлдара хьалхъашца барт кхоачашбара тІаьхьожам доаттош хургІола лаьрхІа станцеш хьае аьна.

ДерригА дуне да ядерни тохамашш делга соцадара тІехьа. ХІана духха ха йоацаш ООН Генеральн Асамблеен тІаийдай уж тохамашш социлдара тІаьхьехаш йола революци. ХІаьта аьхха кхо мохк — США, Англи-ан, Франш — мара дуьхьа хиналбаш цунна. Из чІоаг-гІа новнІа хила доагІаш хІама да.

Цхьабаьнда, ха йолаш я. Сона — хер США — кхеча ядерни державай а кулгалхоша хьаеллаеннача таровах пайда эцаргІа, машара хьашташ тернал а деш боагІаш бола бехкотхкам хьагойтаргІа, аьнна. Дагадо-хийта безам бар са: вай моратори ше йолчча юс. ХІаьта вай доллоалаш да да СССР Ланхехьарча Совета сессе из дош дувцаш хилар дерригА ядерни тохамашш реалистически а Іалаьмате сиха а дехьара тІатеІІа тІаьхьехар сан-на лоарХІаргхиларгІа.

БІаргча хьайнІча Советски Союзо Іаькхийнаду гІер-ваш Іоллара — космосе да-ле а е Льыта дале а, химически е моллагІа дар санна тера дале а — дерригА нахьаш діаьхьелара дерригА чуолаацаш дола пІулаькаш чаккдаха дезилгА. Цу хьакъеьхьара хьалда предложеньш йовзаш я — Вене а, Женеве а, Стокгольм а. Уж

СИЙ ЛАКХДЕРГДА

Беррригача советсни наха санна дег-тІара хьоабаьлеш Программа кердача редакце проект хьал а лоац аз, ХІаьта цу тІа хилча сайна баьнъаьхьа хетар ала а лов сона.

Проекта шоллагІа лаьхьа «Парте экономическа стратегІи» яхача разделе аьлнаг. «Дуненн рынке конкуренце е могаш хила еза советски продукташ». Цу дешашта тІатоха лов сона: **«Къаьхьегама овсарле лаьхьара йоккха резерв, экономика дегІайоаларо діаьхьаш да лиданзца дардоацар хиларах тарра, «Продукци динен, тешамен, духха яхарйІолаш арахецІгІа на хаддаш тоаде деза».**

Советски наьха унахІенно дорарях дувцаьчо йоккха мотт-тиг діалоац Программа проекта тІа. Коммунистически парте а вай паччахьалхенго а наьха мел йоахо ю гойташ да из. Программа проекта III-ча раздела тІа йоах: «Парте шийна хьалхашка дехьар оттаду городеи юртеи бахача наха массе тайпаран лакха квалификаци йолеи медицински ІІулакхаш лоаттадара дьаьхье діаьдехарашца массанаьхьа а биззача боараме а кхоачашде», «Медицински ІІулакхаш лоаттадара дьаьхье діаьдехарашца» аьннача **«УнахцІено дорарга система»** аьлча, медицински болхлой авторитет дегІаьра дукхагІа ло дерзда аьнна хет сона.

К. КАРПОВА.
Грозиерча № 2 йолча юкъерча школа библиотекарь.

ІУЛАШ ТОАДЕ

Шелковски районе Ленина цІергІча колхозо 1976—1981 шерашца кхьча областашкара боккха мах а телаш нийца симметалъски фуч а долаш 300 племенной шинар доаладьадьар. Уж дерригаш бурушш арёнашка доаладора. Царца цита цхьаьна лелайра е эсалча фуч йола бахача наьхьа шоай доаладьаьра бугІаш. ЦаЙи ахи шу а даланза, бо-кьонца дегІ даьхьа я долаш шоай доІаманГа дита шинарашш цу наьха воча фуч йолча бугІаннца лийнад.

Колхоза кулгалхоша, спеціалисташ, ферма заведующе, скотникашца шоай бехкотохам кхета а беш уж шинарашш леладарашш царна шоай ханнаьхьа искусственни осеменени яраш дола балхаш ціенхаштца віаштІехьдьаьхьа даларе из ХІама нийсдуррігадар. Из ІІулакх цар тесса дитарах дукха шурх ІІулш дола доахан хьахиннидаш. Лоацца аьлча, лерхІаш хиннар кхоачашца ца хулаш дисад. ХаьвА хьалха ца ІІулаш бугІаш лийнаьн пиннарех хьахинна доахан шура ІІеІІенга лушш боахама леладе пайдана доацаш да. Кхеранг-ца уж ІІадаьхьа а дийзад. Ишшта доннха зе хиннад колхоза кулгалхоьшен специалисташен зоотехнически болкьонан ІІома тешха а еш шоай служебни дёкхарашш ма доаггІара кхоачашца да-дарах.

Бахача наьх шоай доаладьа а долаш кхоаба доахан дикача фух даш. Цудухьа кІеанга а я царгара хьайонкхо продукци. Наьха доаханна Іодаь Іаьсий нйду колхозо. Дорстаде ІІергашш дукхагІа доаьхьар дІа а дохийташ кхоаб. ЦхьабаьнДа, ІотІадертІалу доаал кІеанга хуо. Фу де деза ишта ІІулаьх ца нийсдалийтара?

Сона дагадоаГІаш. Сийлахь-боккха Даймежка тІом ца а кхайкаеш США-ца лаьттан кІалха баь динка ламиг-та мощность йола лерин экскхам. Дуненн халхъашта юкъера тІахьожам оттабара йолча таронга хьайка а кийча ца вай. Цунца дузадеен-ца теркам тІаоьаш хІама да ялх паччахьалкхенго лаьчча хкайкарал тІа белгалдаьр, шоай территореш тІе тоХХамаш социлдара хьалхъашца барт кхоачашбара тІаьхьожам доаттош хургІола лаьрхІа станцеш хьае аьна.

ДерригА дуне да ядерни тохамашш делга соцадара тІехьа. ХІана духха ха йоацаш ООН Генеральн Асамблеен тІаийдай уж тохамашш социлдара тІаьхьехаш йола революци. ХІаьта аьхха кхо мохк — США, Англи-ан, Франш — мара дуьхьа хиналбаш цунна. Из чІоаг-гІа новнІа хила доагІаш хІама да.

Цхьабаьнда, ха йолаш я. Сона — хер США — кхеча ядерни державай а кулгалхоша хьаеллаеннача таровах пайда эцаргІа, машара хьашташ тернал а деш боагІаш бола бехкотхкам хьагойтаргІа, аьнна. Дагадо-хийта безам бар са: вай моратори ше йолчча юс. ХІаьта вай доллоалаш да да СССР Ланхехьарча Совета сессе из дош дувцаш хилар дерригА ядерни тохамашш реалистически а Іалаьмате сиха а дехьара тІатеІІа тІаьхьехар сан-на лоарХІаргхиларгІа.

БІаргча хьайнІча Советски Союзо Іаькхийнаду гІер-ваш Іоллара — космосе да-ле а е Льыта дале а, химически е моллагІа дар санна тера дале а — дерригА нахьаш діаьхьелара дерригА чуолаацаш дола пІулаькаш чаккдаха дезилгА. Цу хьакъеьхьара хьалда предложеньш йовзаш я — Вене а, Женеве а, Стокгольм а. Уж

КПСС XXVII съезда накъадолхаш

Ювцаш я КПСС Программа кердача редакце, КПСС Устава де могадеча хувцамий, Керттерча достамий проекташ

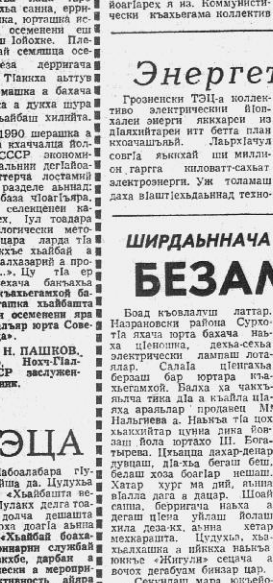

«Промавтоматика» НПО Грозиенски опытни заводе эгтарга дикагІа лоарХІаче-ца, а ІІстапов Борис Кузьмича кулгалдеча радиоаппаратура регулировщикий бригада коллективе. Цхьайталагі а пятилетка шерашца предприятерча бригадашта юкъе яьржача социалистически яхьь хьалхара моттиг діа ца хецаш хьаБогІаре я яа. Коммунистически хьаьхьагама коллектив яхача ше лелаеча цІера сий хадданна лаьхьалоаттадеш хьайоГІача по эгтарга хьалхарчарда рапорт деннад пхе шера задани кхоачашъярах. ХІанз уж сахьаьте бригадаІ регулировщицашъьхьгаш да тІайоаГІача пятилетка шера февраль бетта чотагІа.

Хьанаре кхаьхьагарал совГІа шоаш хьаеш йола продукци тІехдика мара хилийтац бригада регулировщицашца. Цудухьа АСУ-на лаьрхІа цІер хьаеш йола приборашш ОТК контролерий тІаьхьокам боацаш діайохийташ я.

СУРТА ТІА: бригадана хьалхашна латтача деннахрах лаьца болхлоцца дагаваьлаш ца Б. Штапов (аьттехьа латтар).

С. АЛИХАНОВА сурт.

Энергетикий ІІулакхаш

Грозиенски ТЭЦ-а коллективо электрическни ВІолхалел омерги яьхкарех из ІІаьхкийнарех итт бетта план кхоачашьвЫ. ЛаьрХІачул совГІа яьнкай ши миллисен гаргга. киловатт-сахьат электроэнергия. Уж толамаш даха віаштІехьдьаьнад технологический къьхьегамеи дисциплина чІоагІаьрах «КПСС XXVII съезда — къьнарча къьхьегама 27 декадаІ» яхача девизагІа йхь воаркяарах.

Шоай дёкхарашш даим тІехкхоачашдеш да яьйи турбинайн машинисташ Щербина Валентина, Калюгина Людмила, Ленина орден лелаю электромонтер Колин Михаил, электромонтер Станкин Анатолий, прибористаш Асуханов Іаьбас, Иванов Лен, мастераш Сирылев Алексей, Сидоров Виталий, кхы дуннха барашш.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

◆ ЦА МАЛАР—ВАХАРА ХЬИСАП

«Мел долча лазарел кхерамегІа дар»

Республика столица кинотеатрашка хьаийІлаЙ тайпайтайра киноклубашн кинолекторераш. Масала, «Ця молаш хилар — вай вахара хьисап» яха ціи йолаш я «Октябрь» яхача кинотеатрера киноклуб. «УнахцІено («Родина»), «Маларца — тІом!» («Россия»), «Тха девиз — малар доацаш» («Радуга»). Цу клубашца а кинолектореца а ІІойт малара духьала пропаганда еш долла документальнийн Іилма - популярнийн фильмашш, кийчІоьр тематически сайрехаш, ДІаьхьа киносеансаш.

Лаьхкерча классашкарча дешархошта лаьрхІа «Космос» яхача кинотеатре болх беш я «Кхуьшшоаг1ара законин» яха кинолектори. Цун тема я хІанз вай мехха эгтарга актуальни болча «Вахара хьисап — малар доацаш» яхар. Цхьаькха хІама лочкъа ца деш дешархошта уххаза дунц маларо деш долча зенах, та молаш хилар уна ІІеІІенна а кхы мел долчоа а мел пайдаа-на да.

Иннта, «Хьогала кхаГа» яха фильм ІІоьхьаделла хьаькхаГІа «Алкоголи кхуьшшоаГІара» яха беседа ешш № 3 йолча поликлиника лора Э. Гапаева, ший лорий практикера дукха масалаш хьеьг а доаладеш дийлар кьонча деГІа мел кхерамг хІама да малар, ерригача общественна ІІунах мел зе доаг. Боккха-ча лоарХІаме чакхъьлар «Берал лочъьлдеранш» яха Ленински районн нарсула сурдаьчо Р. Юсупова цу кинолекторе хинна беседа. Кіоарга даьшхар цо, маларо хІаькъьеш йола деазилй, бе-рий кхелаш, наха мел бокнха бала тІаоттабеш дола зулам да из. Малара тІехьаьнна лелаш доаьхьа ъьх а зе а долга. Цо дийлар бакъдеш цІга гулбеннаРашта гайтар «Эгтарга хозагІа яра яха художественни фильм.

«Юбилейный» яхача кинотеатре а цу темана хетаьлдика къьхьег. Ювцаш йолча темах лаьца уххаза лелцеш ешаш, беседаш еш, кхьйола мероприятеш чакхйоахаш хуьн КПСС Заводской районе, районскийчо

Вай хьашо

ХАЛХАРА ГОВЗАНЧ

Ухх деношка вайцгта хьашалгІа ва индийскин халхаран деш вола цІаьнна Федин Владислав. Ший литературнин - хореографически композицех «Инде легендаш, мифаш, халхаран» аьнна цІн тиллай цо. Из ВаІаІтІелдент цунна ІІо-ІІоьнарчо даьа йовзаш йолча индийскин новзонхочо а переводчицаг а Кушвах Шакунталас. Программа оттаьлй СССР халхьа артистаг, Социалистическ Къаьхьгаг Турпала Эсамбаев Махьмуд.

Федина репертуаре да Инде кхулбеьсеран кхулбеседелан дарбна ворхІ халхар. «Шива - Натараджа» цунна ІІо-ІІоьнарчо лаш а из хІаллакдеш а волча Шива яхача даьлана хетадь да. Вайнаьха меттала аьлча, «Шива — халхара пачхьаьх» яхилгІа да ю. «Рамаяна» яхча халхаран душ къьнаьнарча Инде апосе вувзаш волча Рамаьн яхча пачхьаьх воІа атта ца хиннача вахарах а кхелаг а. «Катхан» яхар къьхІ баседа Индера даьнна двоповн халхар да. Беамна символ да «Павлин» яхар. Иншта шигарча «Бхарат-Натьям» яхача стилах да «Ладарин». Безам ІІаьсаш да Федин Владислава даьн дола композицех Шашнар Ананда музыкаг оттадь «Статоссаш» яхарг таса ІІа еш дола «ЦІеІІна хетадь хилхаран». Уж да тайп-тайпаро саьхьдараме а ІІаІгІаме а, ритуальни а саьвсен а хилхаранг.

Артиста композиции — из монопостаньгІ. Вайна ма харца, индийскин халхар ІаІалмите театральнин да, ІІаІгрий а ахьтІий а оьмаьлаьнгІа, тоьсаьІа дина хьаьхьох хІара хореографическин сюита чулоаьдан. Из дерриг довзачар, книжка деший санна деш царех ІІарадан.

— Хьажа, — йоаг Владислава, — хьона хьалхашка да бІарчча истори дуьдаргда. Поваца, бІаргий а култий а самаьлаьнца хьа а гойташ, волазу из мел дослна хІамаш мІаІан де. Цкан йоьІа ца целваьнна ваГІа со, боьнчаьдар аьлча, из цо хьаьхьокхан дар да а да ІалаьІмите вайна массанена еза а вай ловрхІаш а йолча хьамсарча Инде салтка хореографе тамашийна истори. Цудухьа ун хІамаш дідаьдуьдан а ДІагойташ а йола ший таІпаро концерт-ленци я антера из ерриг программа.

Кхы цхьаьхьа а вай мехнахочунца бувзам болаш ба халхархочун кхоллам. Из я Ярославлерча филармоне болх беш йола ІІаІлаІ йоІ — органистка Шиншанова Любе.

Цкъа Федин Владислава концерте хинначчул ТІехьаьгІа Владиславага аьлар до, органаца ТІехьа музыка а доькъаш, хореографически импровизаций экспериментг е вай, аьнна. Из ГІулаьх хьаллаьлаьр артисто. Иштта цар цхьана хьакхелларийс даьккъах латташ йола импровизацийнин хореографически тамашийна хоза концерт-программа. Из латт вай ханачра французхи композитаьн Оливье Мессиаьн ийс медитацех. Органин музыкин хІаьрах пластикин ІаьмаІ ІІаьсаш йолчу программа я Л. Шишханова а, В. Федина а кхоллар. Инде а аьлча, Владислава ший халхаращца цига аьнна «ІІарграбайт» цу музыка чулоаьдан.

Валерона Федин Владислава кхоллаьнна а. Инде истори а культурна а цун сел кІоьрга йовзаш мерзаш цецьаьнна, хетт из цунга, мишта а мичара а Іомададь ІІа из дерригга?

— Эггара хьалха из мохк сона безабІаьнтар, цун хьалхарщцара са безам сомабаьккъах а Эсамбаев Махьмуд ва. Баьнда, цун халхарий копеш яц из дерриг. Са репертуаре духхьал цхьаьн Инде хьалха халхаран мара дац. Пластика, жесташ Іомае, индийскин хореографе кхаьлеташ йоьха сона новкъостал дир Индерча доттаГІаша, кхаьстта Делерча халхаран Академе директора Намбудурин Кришнас.

Тха кхаьмаьл чакхдеалаш ерриг ваьнна диташ дола машаре вахар хилда аьнна «Сердало» дешаьрта новца баьккхар артиста.

Б. АБАДИЕВ.
Г. ЗЫРЯНОВА сурт.

Белам а белхам а

ГІелал еций из

Моцагіа ловамашкара вира ІІа а хайна ІІьарвача улгача юрта венача ІІаьчІа ІІаьчІа ІІаьчІа ІІаьчІа ІІаьчІа Темара ІІухой. Вир ІІаьдьыккхача духьаьле е венача ІІагена ІІІаза валлада ца йийтай.

— Согера вира а лаккха, кхы-соца стта а етта! — йьхьад де ІІаьна доацаш ІІаьчІа ІІаьчІа.

Бокъонча ховш дац из ГІулаьх малагІна юрта хьаьнгІ. Тхан — ткан юрташка хиннадац из йхаш нерасти ду ТІоьІ-Юрта, Долакха - Юрта, Экажийгий - Юрта, ТхьаІ-ЛекъонгІий-Юрта баьчча наьх, ХІанзалца наьсарчоь а, доацар ала кийча ба-кх ераш ала санна корта а сагаьлгІ белаьлора. Цхьаьбаьхьа, укх ТІехьарча хана из Назранв я яха болабеснаьд. Из сеца баьнгІ хилара тешал деца а, уьх шера цига хиннар легаьгІам байташ да. ГІулаьх ма дарра дуьщарг да вай.

Делкъал ТІехьаГІа дийсахьат ІІаьнна ха яр. Назранерча автотранспортни предприяте кок вар ГІазгриеен Амирхан. ХІьаьте 65-ІІ-ІІІ ІІІІ яха номерш йола шина кий «Нк-Комби» яха машина АТП коьчхьа а ца йоаьхкиан, арахьа йитаьр цо. Хаьар цунна ГІаьвенаш эца сагоцдеш хьувза Кокорхоев Аслан «Москвича» йисте готувсаш лелий.

— Со хьа машинаца ГІаьленаш эца ваьхьар, — аьлар Аслана Амирханга, — ІІхьаьбаьгІа, ца хьа машин хьаьа а а туташ, ІІаьн хоа ва везаш хилар со. Во делаьо іа, вовше, «Москвич», ханнанаьхка профилактика яц, хуьщца еза оаттаьдан ахиящ.

— Хьа фу ГІулаьх да са машинача, аьнна ваьхьар хьо ІІаьленаш эца? — аьлар воаьдан аьлар Газгриеена. — Сона сайна хов сай «Москвича» фу эш... Мичаьхьа йитай іа из?

— Ма чІоаьгІа корзагІаьнна хьо из хурдий аьнна ма-машина баьхьан доаьш, — аьлар Кокорхоева. — Волде, аз ІІаьвуг хьо из йхьа.

Ела «Москвич» дотостаьнне коа латтар. ДІоаьгІа ІІаьчуделаьчІа хьаллотаслар из, баьда, мух снача вирс мо мара, меттахьа ала тигаьнар.

Из ший бехьах дар ала ГІертаьр ала.

— Аз ІІа а, хьаьа а, іо а техьаьгІ из, — аьлар цо.

— ІІаькхка фу даьд ухханна? — цецьаьлар Газгриеен. — Скоростий коробка ІІе ехай аргда вай, ІІаькхка ні мишта сеттай?

Из ІІодаьлаьнзар Аслана. Машина даьна кач вахар из.

Экспертиза тешал дер Амирхана човнаш йьлта. Уж човнашъ-ц духха ца товш сергарчІ, цхьаьбаьнга, ханахьа ерзарчІиг Гаагриеена дега хиннна чох. Аслан-м урсаг кхайда а ІІоьнна, ца тохийтаьн ІІаьна соцаьвь мара.

Массаьнна вІаьнтІехьадаьлаг чуранаьнна хуьлнан соцаьве. Ларех ва Назранера Цероев Іийса а.

Пачхьаьхьлкен № 66-45 ЧИК йоьха М-21 яхача маьнинна арабаьннаьгІ Цуроев Альмад, ГагиевгІар Берсанкъ, Іаббас, Лемна. Наьхьа болхаш дагадехад Ахьмада ший Цароева Кавбанага ши гумъ доаьлиагга. Кавбан яхача цІен ІаІарга а баха, сигнал техай цар, Царна духьал арахьаьнна, Цароевай веший воІ Іийса, Шоаш бена ниІІ Ахьмада дІаьбийача даь-йиша хьаьеха ранаьхьа хиннавал Цароев. Цу юнъа арахьаьнна Кавбанга ца Мадьмад, Іийса ІІаьгІа чу ваха, топ бе а йоаьлаш хьаравашлаш.

Іийсас уйла яьнн ІІаьхо де ледочуьна. Тоха дан эзад. Ирсаг из машина наІарах марга кхийтаьнад.

Иштта да-кх ГІулаьх... Хоаьнна ваьхьа ІІаьхьа машин я йигай Кокорхоев Аслана, ХІьаьте ХІаьна йигай аьнна бехк баьккхачу. Машина дьа-йоьхьа ІІаьхьа ІІаьхьа. Цуьл а вогІа да ІІаьхьа. Цуьл а вогІа да ІІаьхьа. Цуьл а вогІа да